

Investeren in schone groei

In juni verscheen *Energy Technology Perspectives 2012 (ETP)*, de publicatie over langetermijntransitie van het Internationaal Energie Agentschap (IEA). In haar voorwoord legt IEA-directeur Maria van der Hoeven de vinger op de zere plek van ook het Nederlandse beleid waarvoor ze verantwoordelijk was: essentieel zijn (langetermijn) doelen en voorspelbaar, consistent beleid, want alleen dat schept een investeringsklimaat dat voor schone groei nodig is.

Door
Pieter Boot

De nieuwe ETP schetst drie langetermijnsenario's die uitzicht bieden op een temperatuurstijging van 6, 4 of 2 graden Celsius. Het 690 pagina's dikke boekwerk begint met enkele belangrijke uitspraken. Een schoon groeipad (2 graden tem-

peratuurstijging) levert een hogere voorzieningszekerheid en is zelfs bij hoge discontovoet voordeliger dan ongewijzigd beleid. Anders gezegd: de hogere investeringen worden terugverdiend door lagere brandstofrekeningen – nog los van het feit dat bij lagere energievraag de prijzen van olie en gas minder snel zullen stijgen. Daarnaast is er minder afhankelijkheid van een enkel type brandstof. Belangrijkste belemmering om dit voor elkaar te krijgen is niet het gebrek aan nieuwe technologie, maar de kostenverdeling (baathebbers zijn anderen dan investeerders), het financieringsprobleem (een schoon energiesysteem vergt relatief hoge up front investeringen) en de complexiteit (het gaat niet zozeer om meer individuele schone toepassingen, maar om een nieuw systeem). Cruciaal om dat te bereiken is volgens het IEA een coherente visie van de overheid inclusief heldere doelen en bijbehorende beleidsinstrumenten, omdat in deze kapitaalintensieve sector anders geen investeringen mogelijk zijn.

Driedelig beleid

In deze aanpak past een driedelig beleid. Meer energiebesparing door aanpak van marktfalen en nadruk op niet-economische knelpunten. Energiebesparing is immers rendabel maar het gaat niet vanzelf. Het IEA noemt snelle, verplichte en energiezuinige renovatie van gebouwen als een voor de EU relevant voorbeeld. Ten tweede het omzetten van de werkelijke kosten in de energieprijzen, door emissiehandel of belasting en afschaffing van vervuilende subsidies. En ten derde meer onderzoek, ontwikkeling en toepassing van nieuwe technologie om de schone opties goedkoper te krijgen.

Eerste stappen

In de praktijk zijn al eerste stappen gezet. Relatief goed gaat het met wind op land en zon-PV, waar we harder lopen dan in de 'roadmaps' werd verwacht. CCS blijft echter sterk bij de verwachting achter, terwijl dit de 'verzekeringspremie' bij uitstek is tegen oplopende kosten van emissiereductie; verder

worden er niet alleen veel nieuwe kolencentrales gebouwd, maar is de helft daarvan ook inefficiënt. De bouw van kerncentrales – volgens het IEA nodig – is op het kritieke pad en het aantal elektrische auto's moet per jaar verubbelen om op dat pad te blijven. Maar bij elkaar is de noodzakelijke CO₂-prijs om de reducties te realiseren ten opzichte van de vorige ETP verlaagd, wat een hoopgevend signaal is. Nieuw aan de ETP is de nadruk op dit beleidsinstrumentarium. Het dikke boek is daarmee een stap verder gekomen en gaat ook in op *hoe* de vernieuwing gerealiseerd kan worden. Impliciet is dat ook een bijdrage aan het Europese debat over de vraag of we voor de langere termijn één of meer CO₂-doelen nodig hebben. Het IEA kiest voor drie, omdat anders de drie beleidsdomeinen niet elk worden aangepakt: energiebesparing, CO₂ en schone technologie (dus niet apart hernieuwbaar, maar alle uit CO₂-optiek schone technologie, inclusief CCS en kernenergie). Goed innovatiebeleid gaat dus ook over marktordening en de inzet van

economische instrumenten en andersom, de waarde van technologische ontwikkeling staat niet los van het CO₂-doel.

Extra acties

De ETP heeft ook aandacht voor timingvragen. Sommige zaken kunnen niet wachten (grootschalige renovatie van gebouwen), bij andere kun je nu inzetten op demonstraties terwijl grootschalige uitrol later volgt (zon-PV). In sommige gevallen is het beeld voor een scenario dat tot 2 of 4 graden temperatuurstijging leidt enigszins vergelijkbaar en zijn de opties dus robuust (sterk toenemend aandeel hernieuwbaar), in andere gaat van-

af zeker moment de ontwikkeling echt anders (aandeel gas of warmtekracht stijgt bij geringe ambitie, maar daalt uiteindelijk bij hoge ambitie). Het minst robuust is CCS: dat is cruciaal bij ambitieus klimaatbeleid, maar komt anders niet van de grond.

Mijn conclusie voor Nederland is dat een nieuw kabinet beter eerst zo'n langetermijnstrategie kan ontwikkelen dan op korte termijn (2020 is hier de korte termijn!) aan allerlei knoppen gaan draaien. Extra acties zijn nodig, maar vooral een kader waarin ze worden geplaatst.

Pieter Boot is verbonden aan het Planbureau voor de Leefomgeving. ■

